Lietas Nr.C28390512
CA0075-16/04

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Valmierā 2016.gada 18.februārī

VIDZEMES APGABALTIESAS CIVILLIETU TIESAS KOLĒĢIJA
šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese I.Pinne
tiesnese S.Bakmane un tiesnesis D.Lazdiņš
ar tiesas sēdes sekretāri E.Mackēviču
piedaloties prasītājam /pers. D/
zvērinātam advokātam M.Halturinam

izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu /pers. D/ prasībā pret SIA "Swedbank Līzings" par līguma un līguma punktu atzīšanu par spēkā neesošiem sakarā ar /pers. D/ iesniegto apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2015.gada 1.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

/pers. D/ griezies tiesā ar prasību un tās vēlākiem papildinājumiem (1.1.2-3., 56-58., 65-67.), lūdzot:

- atzīt par spēkā neesošu 2007.gada 23.aprīlī starp SIA „Swedbank Līzings" un SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" noslēgtā līzinga līguma Nr.88096 9.5.punkta teikumu: „Gadījumā, ja 30 (trīsdesmit) dienu laikā no Transportlīdzekļa pārņemšanas dienas Līzinga kompānijai neizdodas pārdot Transportlīdzekli par tirgus cenu, Līzinga kompānijai ir tiesības pārdot Transportlīdzekli par zemāku cenu";
- atzīt par spēkā neesošu no tā noslēgšanas brīža /pers. D/ un SIA „Swedbank Līzings" 2007.gada 23.aprīlī noslēgto galvojuma līgumu Nr.88096
- atzīt par spēkā neesošu no tā noslēgšanas brīža SIA „Swedbank Līzings" un „BALTIJAS INŽENIERTEHNISKAIS CENTRS" SIA 2007.gada 23.aprīlī noslēgtā līzinga līguma Nr.88096 I daļas pamatnoteikumu par nodrošinājumu, 8.3., 9.5., 10.9.punktus;
- atzīt par spēkā neesošu 2007.gada 23.aprīļa galvojuma līguma Nr.88096 8.2.punktā ietverto šķīrējtiesas klauzulu, kā arī piedzīt prasītāja labā visus tiesāšanās izdevumus.

Prasības pieteikumā un tā papildinājumos norādīts, ka 2007.gada 23.aprīlī SIA „Swedbank Līzings" un SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" starpā noslēgts līzinga līgums Nr.88096, saskaņā ar kuru SIA „Swedbank Līzings" nodeva SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" līzingā - nomā ar izpirkuma tiesībām transportlīdzekli: jaunu mini ekskavatoru IHIMB 18N-XT, šasijas Nr.CM200749.

2007.gada 23.aprīlī SIA „Swedbank Līzings" un /pers. D/ noslēdza galvojuma līgumu Nr.88096, saskaņā ar kuru pēdējais uzņēmās pienākumu galvot par parādnieka līzinga līgumā paredzētajām saistībām.

Sakarā ar parādnieka neveiksmīgo komercdarbību norādītais transportlīdzeklis 2008.gada 16.oktobrī labprātīgi tika nodots SIA „Swedbank Līzings". Pēc transportlīdzekļa nodošanas atbildētāja prasītāju par transportlīdzekļa pārdošanu neinformēja ne kā SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" pārstāvi, ne kā galvotāju.

SIA „Baltijas Inženiertehniskais centrs" ir likvidēts 2009.gada 29.jūlijā.

2012.gada 16.februārī prasītājs saņēmis no atbildētājas pretenziju par parāda 7604,38 EUR atmaksu līdz 2012.gada 26.martam.

Tikai pēc prasītāja lūguma atbildētāja sastādījusi aprēķinu par parāda veidošanos. 2012.gada 19.marta vēstulē atbildētāja norādījusi, ka saskaņā ar līzinga līguma 9.5.punktu bija tiesīga pārdot transportlīdzekli par brīvu cenu.

Līzinga līguma 9.5.punkts nosaka, ka, ja līguma darbība tiek izbeigta pirms termiņa, kā arī, ja līzinga kompānija vienpusēji atkāpjas no līguma (izņemot 9.3.2. apakšpunktā noteiktos gadījumus), līzinga kompānija pārdod transportlīdzekli. Šim nolūkam līzinga kompānijas izvēlēta kompānija noskaidro transportlīdzekļa tirgus vērtību. Gadījumā, ja 30 (trīsdesmit) dienu laikā no transportlīdzekļa pārņemšanas dienas Līzinga kompānijai neizdodas pārdot transportlīdzekli par tirgus cenu, Līzinga kompānijai ir tiesības pārdot transportlīdzekli par zemāku cenu…".

Transportlīdzeklis atbildētājai nodots 2008.gada 16.oktobrī un no 2012.gada 19.marta vēstules ir redzams, ka realizēts 2009.gada 24.jūlijā. No minētā līguma punkta izriet, ka atbildētāja ir tiesīga pārdot transportlīdzekli par jebkādu cenu. Prasītāja ieskatā tas ir pamats minētā līguma punkta daļu atzīt par spēkā neesošu atbilstoši Civillikuma 1506.pantā noteiktajam.

Transportlīdzeklis tika iegādāts par 25 960 EUR. 2009.gada 24.jūlijā atbildētāja to realizēja par 7289,26 EUR. Tas pierāda, ka transportlīdzeklis tika pārdots mazāk kā par 1/3 daļu no tā iegādes vērtības. Transportlīdzeklis tika izmantots gāzes iekārtu uzstādīšanai tikai vasaras sezonas laikā, līdz ar to tas tika lietots apmēram 6 mēnešus (2007.gada jūnijs, jūlijs un augusts, un 2008.gada jūnijs, jūlijs un augusts).

Atbildētājas pēkšņā vēršanās ar pretenziju ir atzīstama kā savu tiesību un pienākumu nepildīšana pēc labas ticības. Pārdodot transportlīdzekli par tirgus cenu, iegūtie līdzekļi ne tikai nosegtu parādu, bet arī paliktu pāri. Prasītājs tika informēts par minētās

saistības esamību tikai 2012.gada 16.februārī, saņemot pretenziju par parāda atmaksu. Šāda atbildētājas rīcība ir pretēja Civillikuma 1.pantam. Ja atbildētāja pirms transportlīdzekļa pārdošanas būtu norādījusi prasītājam, par kādu cenu tas tiks pārdots, prasītājs pats būtu iesaistījies transportlīdzekļa pircēju meklēšanā, lai tas tiktu pārdots par iespējami augstāku cenu.

Atzīstot par spēkā neesošu līzinga līguma 9.5.punkta teikumu, ir uzskatāms, ka SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs", 2008.gada 16.oktobrī nododot transportlīdzekli tā īpašniekam - SIA „Swedbank līzings", ir izpildījusi savas saistības. Tā rezultātā 2007.gada 23.aprīlī starp SIA „Swedbank Līzings" un /pers. D/ noslēgtais galvojuma līgums Nr.88096 arī ir izpildīts.

Noslēdzot līzinga līgumu Nr.88096, atbildētāja ar prasītāju vispār netika apspriedusi līguma noteikumus un, kad prasītājs vēlējās iepazīties ar jau atbildētājas iepriekš sagatavotu līguma tekstu, kas prasītājam tika uzrādīts parakstīšanai jau izdrukātā veidā, atbildētājas pārstāvis paskaidroja, ka prasītājs nav līzinga ņēmējs, tādēļ līguma teksts ar viņu kā galvotāju nav apspriežams un maināms.

Līdzīgi atbildētāja ar prasītāju atteicās apspriest arī 2007.gada 23.aprīļa galvojuma līguma noteikumus.

Ņemot vērā to, ka līzinga līgumu prasītājs noslēdza, lai līzinga ņēmējs – SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" varētu saņemt nepieciešamo tehniku, prasītājs gan līzinga līgumu, gan galvojuma līgumu parakstīja atbildētājas mudināts.

Bez tam gan galvojuma līguma 8.2.punkts, gan līzinga līguma 10.9.punkts satur šķīrējtiesas klauzulu, kas arī ar prasītāju nav tikusi apspriesta.

Atbildētāja konkrētajā gadījumā izmantoja savu dominējošo pozīciju un prasītāja stāvokli, lai panāktu sev vēlamu līgumu tekstu. Galvojuma līguma darbības laikā atbildētāja nekad prasītāju netika brīdinājusi par SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" līzinga maksājumu kavējumiem.

Vienīgais SIA„ Baltijas Inženiertehniskais Centrs" saistību nodrošinājums ir prasītāja galvojums un šāds nosacījums ir nesamērīgs, jo atbildētāja nav pieprasījusi no SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" nekādu nodrošinājumu, tai skaitā nav nodibinājusi komercķīlu.

Atbildētāja apzināti ilgstoši izvairījusies no tiesvedības parāda piedziņai, lai palielinātu piedzenamo summu uz nokavējuma procentu rēķina. Minētais norāda uz atbildētājas nodomu naudas līdzekļus piedzīt tieši no galvotāja, pat nemēģinot tos piedzīt to paša parādnieka.

Prasītājs uzskata, ka arī līzinga līguma 8.3.punktā noteiktā līgumsoda likme ir neproporcionāli augsta, jo dod kreditoram iespēju nokavējuma procentos saņemt līzinga summu salīdzinoši īsā laikā, turklāt vēl zaudējumu atlīdzības pieprasīšanu.

Ne līzinga, ne galvojuma līgumi neatbilst Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta noteikumiem.

No līzinga līguma izrietošās tiesiskās attiecības apspriežamas, piemērojot ne tikai Civillikuma, bet arī Patērētāju tiesību aizsardzības likuma normas. Saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 3.panta 2.punktu, 6.panta trešās daļas 7.punktu un 6.panta astoto daļu, šķīrējtiesas klauzula atzīstama par spēkā neesošu no līguma noslēgšanas dienas. Līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus. Konkrētajā gadījumā atbildētāja prasītājam piedāvāja parakstīt tipveida līzinga līgumu, kura forma jau bija sastādīta iepriekš un prasītājs netika iepazīstināts ar līzinga līguma noteikumiem.

Civillikuma 1546.pants nosaka, ka līgums, kurā apsolīts, ka trešā persona kaut ko izpildīs, nesaista ne apsolītāju, ne arī šo trešo personu. Konkrētajā gadījumā līzinga līguma I daļas pamatnoteikums par nodrošinājumu satur apsolījumu, ka prasītājs SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" saistību neizpildes gadījumā izpildīs tā saistības pret atbildētāju, bet konkrētajā gadījumā galvotājs nesaprata, ka viņš ir vienīgais, kurš atbild par līzinga ņēmēja saistībām, turklāt pat tādā gadījumā, ja atbildētājs nevēršas pret pašu līzinga devēju (kā šajā gadījumā).

Prasītājs uzskata, ka saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta astotās daļas noteikumiem līzinga līguma I daļas pamatnoteikums par nodrošinājumu 8.3.p., 9.5., 10.9.punkti un galvojuma līgums atzīstami par spēkā neesošiem no līguma noslēgšanas dienas. Prasītājam vispār nav bijusi griba slēgt šķīrējtiesas līgumu. Par pierādījumu šim apgalvojumam ir viss lietas faktisko apstākļu kopums. Gadījumā, ja šķīrējtiesas līgums atspoguļotu abu pušu gribu, diez vai prasītājs izvēlētos celt savu prasījumu vispārējās jurisdikcijas tiesā, kurā lietas izskatīšana aizņem ievērojami ilgāku laiku kā šķīrējtiesā.

Prasītājs uzskata, ka viņam ir tiesības apstrīdēt noslēgto līgumu, jo prasību par darījuma atzīšanu par spēkā neesošu var celt arī trešā persona, kurai ir pamatota interese, lai divu citu personu starpā noslēgtais līgums tiktu atzīts par spēkā neesošu. Izskatāmajā lietā prasītājs ir ieinteresēts līzinga līguma atsevišķu punktu atzīšanā par spēkā neesošiem, jo viņš, nodrošinot trešās personas saistības, ir sniedzis galvojumu, līdz ar to tas norāda uz viņa interesi šajā darījumā.

Prasība un tās papildinājumi pamatoti ar Civillikuma 1., 1427.,1428., 1506., 1637.pantu, Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 3.panta 2.punktu, 6.panta trešās daļas 7.punktu un 6.panta astoto daļu.

Atbildētāja par iesniegto prasību iesniegusi rakstveida paskaidrojumus (1.1.42.) norādot, ka nepastāv strīds starp SIA „Swedbank Līzings" un SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" 2007.gada 23.aprīlī noslēgto līzinga līgumu Nr.88096, saskaņā ar kuru SIA „Swedbank Līzings" iegādājās jaunu mini ekskavatoru IHI MB 18N- XT, izlaiduma gads: 2007., savā īpašumā un nodeva SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" līzingā - nomā ar izpirkumu, savukārt SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" apņēmās veikt līzinga līgumā noteiktos maksājumus līgumā noteiktajos termiņos un apmērā. Minēto SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" līzinga līgumā noteikto saistību nodrošināšanai 23.04.2007. starp SIA „Swedbank Līzings" un prasītāju tika noslēgts galvojuma līgums Nr.88096. 2007.gada 23.aprīlī noslēgtā līzinga līguma Nr.88096 puses ir SIA „Swedbank Līzings" un SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs". Prasītājs norādītā darījuma ietvaros nav atzīstams par līguma slēdzēja pusi un nav tiesīgs lūgt atzīt par spēkā neesošu kādu no 2007.gada 23.aprīlī noslēgtā līzinga līguma Nr.88096 punktiem (Civillikuma 1519.pants).

Ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2015.gada 1.jūnija spriedumu (1.1.133-149.) prasība noraidīta.

Tiesa spriedumā atsaukusies uz līzinga līgumu Nr.88096, norādot uz tajā ietvertajiem punktiem un nosacījumiem, kā arī uz prasītāja parakstīto Galvojuma līgumu Nr.88096.

Tiesa nodibinājusi, ka 2008.gada 9.oktobrī SIA „Swedbank Līzings" paziņojusi par atkāpšanos no līzinga līguma, jo SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" pārtraukusi veikt līzinga maksājumus.

Līzinga objekts - mini ekskavators SIA „Swedbank Līzings" nodots līzinga devējam 2008.gada 16.oktobrī. Vienlaicīgi ar Jelgavas tiesas 2008.gada 16.oktobra spriedumu SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" pasludināts maksātnespējas process.

Uz to brīdi transportlīdzekļa neizmaksātā vērtība saskaņā ar maksājumu grafiku bijusi EUR 12 938,93 (bez PVN), MSIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" parāds par nesamaksātajiem rēķiniem EUR 1783,34.

Tiesa atzinusi konkrēto darījumu par finanšu līzinga līgumu, secinot, ka norādītajā līzinga līgumā risks, kas saistīts ar lietas cenu, ir uzlikts līzinga ņēmējam. Bez tam tieši finanšu līzingam pretēji operatīvā līzinga pazīmēm, ir nosacījums, ka gadījumos, kad līzinga objekta pārdošanas cena nenosedz visus līzinga devēja izdevumus, līzinga ņēmējs uzņemas līzinga objekta pārvērtēšanas un cenu starpības risku. Pušu noslēgtā līzinga līguma noteikumi pieļauj iespēju, kad risks tiek uzlikts līzinga ņēmējam par laiku, kad līzinga objekts neatrodas pie līzinga ņēmēja.

Tiesa atzinusi, ka līzinga līgumā pielīgtā finanšu līzingam atbilstošā risku pāreja uz līzinga ņēmēju, pie noteikuma, ka līgumā paredzēta tiesība uz līzinga objekta pāreju līzinga ņēmēja īpašumā, - pati par sevi nerada līgumslēdzēju pušu tiesību un pienākumu disproporciju.

Tiesa atzinusi par pierādītu, ka finanšu līzinga saistības nodrošināšanai noslēgts galvojuma līgums ar prasītāju, kas bijis SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" vadošā amatpersona – valdes priekšsēdētājs un dalībnieks.

Tiesa atsaukusies uz LR Augstākās tiesas Senāta 2012.gada 19.jūnija spriedumu lietā Nr.SKC-357/2012 un tajā dotajām atziņām.

Tiesa nodibinājusi, ka līzinga objekts 2008.gada 17.oktobrī ticis novērtēts un tā tirgus vērtība noteikta 15800 EUR, bet ātrās realizācijas vērtība- 11000 EUR. Tāpat tiesa konstatējusi, ka objekts pārdots 2009.gada 24.jūlijā par 7289,26 EUR (ieskaitot PVN 1530,74 EUR).

Tiesa, izvērtējot pušu darījuma raksturu, atsaukusies arī uz Kredītiestāžu likuma 1.panta pirmās daļas 37.punktā minēto, kā arī uz Komerclikuma 463.pantu un Eiropas Kopienas komisijas Regulā (EK) Nr.2700/98 minēto par operatīvajiem līzingiem. Tāpat tiesa, nošķirot finanšu no operatīvā līzinga, atsaukusies uz tiesību teoriju un Augstākās tiesas Senāta 2009.gada 6.maija spriedumu lietā Nr. SKC-152/2009.

Par prasībā apstrīdēto šķīrējtiesas klauzulu līzinga līgumā un galvojuma līgumā, tiesa atzinusi, ka konkrētajā lietā nav ziņu, ka atbildētājs būtu vērsies ar prasību pret prasītāju valsts tiesā vai arī šķīrējtiesā. Gan prasībā minēto līzinga līgumu, gan galvojuma līgumu prasītājs ir parakstījis laikā, kad viņš bijis SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" valdes priekšsēdētājs. Maldība, viltus, spaidi vai kāds cits gribas defekts līgumu noslēgšanas laikā lietā nav pierādīts.

Izvērtējot šķīrējtiesas klauzulas likumību, tiesa atsaukusies arī uz Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2014.gada 30.septembra spriedumu lietā Nr.SKC-143/2014 un LR Satversmes tiesas 2014.gada 28.novembra spriedumu lietā Nr.2014-09-01. Tiesa konstatējusi, ka abu apstrīdēto līgumu noteikumi neparedz tiesību ierobežojumu, kas liegtu vērsties ar prasību arī vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Tiesa atzinusi par nepamatotu prasītāja argumentu, ka viņš būtu atzīstams par patērētāju prasībā minētajos līgumos noteiktajās tiesiskajās attiecībās. Šajā sakarībā tiesa atsaukusies uz Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2013.gada 17.decembra spriedumu lietā Nr.PAC-0454/2013 kā līdzīgā lietā izteikto viedokli, atzīstot, ka prasītājs nav minēto tiesību normu subjekts. Prasītājs abu apstrīdēto līgumu noslēgšanas brīdī bijis sabiedrības dalībnieks un valdes priekšsēdētājs, līdz ar to nav atzīstams par patērētāju.

Prasītājs par tiesas spriedumu iesniedzis apelācijas sūdzību (1.l.152-157.), lūdzot atzīt par spēkā neesošiem 23.04.2007. galvojuma līgumu un Nr.88096, 23.04.2007. galvojuma līguma 8.2 punktā ietverto šķīrējtiesas klauzulu, kā arī 23.04.2007. līzinga līguma Nr.88096 I daļas pamatnoteikumu par nodrošinājumu, 8.8., 9.5., 10.9.punktus.

Prasītājs spriedumu uzskata par nepamatotu, prettiesisku un pārsūdz to pilnā apmērā.

Norāda, ka tiesa nav vērtējusi prasītāja argumentus par galvojuma līguma Nr. 88096 - un tā atsevišķu punktu, tajā skaitā 8.2.punktā ietvertās šķīrējtiesas klauzulas, neatbilstību pušu gribai, tas ir, prasītāja gribas trūkumu, kas padara minēto līgumu pār spēkā neesošu.

Galvojuma līguma 8.2. punkts nevar tikt uzskatīts par derīgu šķīrējtiesas klauzulu. Prasītāja gribas izpauduma trūkums ir darījuma defekts, kas iznīcina tā spēku. Prasītājam nav bijusi griba slēgt šķīrējtiesas līgumu. Tiesai bija jāatzīst šķīrējtiesas līgums par spēkā neesošu arī pamatojoties uz Civillikuma 1427.pantu, jo tajā trūkst viens no tiesiska darījuma pamatelementiem - tajā nav pausts prasītāja uz noteiktu tiesisku seku iestāšanos, tas ir, uz iespēju izšķirt visus strīdus šķīrējtiesā, vērstais privātas gribas izpaudums.

Attiecībā uz prasības daļu par atbildētāja un SIA "Baltijas Inženiertehniskais centrs" starpā 2007.gada 23.aprīlī noslēgtā līzinga līguma Nr. 88096 I daļas pamatnoteikuma par nodrošinājumu un 8.3.p., 9.5., 10.9.punktu atzīšanu par spēkā neesošiem, prasītājs uzskata, ka tiesa nav ņēmusi vērā apstākli, ka, lai arī šie noteikumi tieši skar prasītāja tiesības, prasītājs pat nav šī darījuma dalībnieks.

Prasītājs savu viedokli pamatojis ar Civillikuma 1546.pantu, ka līgums, kurā apsolīts, ka trešā persona kaut ko izpildīs, nesaista ne apsolītāju, ne arī šo trešo personu. Konkrētajā gadījumā līzinga līguma I daļas pamatnoteikums par nodrošinājumu satur apsolījumu, ka prasītājs, kurš nav šī līguma puse, SIA "Baltijas Inženiertehniskais centrs" saistību neizpildes gadījumā, izpildīs saistības pret atbildētāju.

Prasītājs uzskata, ka, tā kā līzinga līgums ir atsevišķs darījums, arī tā spēkā esamība ir jāvērtē atsevišķi, nevis kopsakarā ar kādiem citiem citu personu starpā noslēgtajiem līgumiem un tiesiskajām attiecībām.

Tiesa nav vērtējusi, ka ar līzinga līguma 9.5.punktu, pretēji Civillikuma 1.pantam, atbildētāja piešķīra sev neierobežotas tiesības rīkoties ar īpašumu, pilnībā nerēķinoties ar otras līgumslēdzējas - SIA "Baltijas Inženiertehniskais centrs", kā arī prasītāja interesēm un tiesībām.

Apelācijas tiesas sēdē prasītājs /pers. D/ savu apelācijas sūdzību un prasību uzturēja spēkā ar tajās norādītajiem apstākļiem, argumentiem un motīviem. Paskaidroja, ka pilnībā piekritis transportlīdzekļa novērtējumā norādītajai piespiedu pārdošanas vērtībai un paļāvies, ka tas tiks pārdots vismaz par 11000 EUR. Līdz ar to, uzzinot par nesamērīgi zemo cenu, par kādu pārdots transportlīdzeklis, uzskata prasītājas rīcību par nelabticīgu. Neesot bijis informēts par pārdošanu, jo būtu atradis kādu izdevīgāku pircēju. Neviena noslēgtā līguma noteikumi nav tikuši apspriesti, ir bijis spiests parakstīt tipveida līgumus, pretējā gadījumā nebūtu varējis saņemt transportlīdzekli. Lūdz prasību pilnībā apmierināt.

Atbildētājas SIA „Swedbank Līzings" pārstāvis uz tiesas sēdi nebija ieradies. Tiesā saņemts lūgums par lietas izskatīšanu bez pārstāvja klātbūtnes, norādot, ka apelācijas sūdzību atbildētāja neatzīst un uztur savus pirmās instances tiesā, kā arī rakstveida paskaidrojumos sniegtos apsvērumus pret prasību (l.l.172).

Motīvu daļa

Civillietu tiesas kolēģija, uzklausījusi prasītāja /pers. D/ paskaidrojumus, pārbaudījusi un novērtējusi lietā iegūtos pierādījumus to kopumā, atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un prasība ir noraidāma.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 426.panta pirmajai daļai apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā.

Lietā nepastāv strīds par sekojošiem pirmās instances tiesas konstatētiem faktiem.

Starp SIA„Swedbank Līzings" (iepriekšējais nosaukums SIA Hansa Līzings) un SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" 2007.gada 23.aprīlī noslēgts līzinga līgums Nr.88096, saskaņā ar kuru atbildētāja kā līzinga kompānija apņēmās iegādāties miniekskavatoru IHI MB 18N-XT no trešās personas un nodot to līzinga ņēmējai SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs", piešķirot tai tiesības turēt, lietot (nomāt) un izpirkt minēto miniekskavatoru, bet līzinga ņēmēja apņēmās pieņemt tehnikas vienību līzingā-nomā ar tiesībām to izpirkt, kā arī maksāt visus līzinga maksājumus (Līguma 2.punkts).

Nav strīda par to, ka līzinga ņēmēja nav pilnībā izpildījusi visus līzinga līguma noteikumus, pārtraukusi veikt līzinga maksājumus un 2008.gada 16.oktobrī pasludināta par maksātnespējīgu.

Tiesa nodibinājusi, ka 2008.gada 9.oktobrī SIA „Swedbank Līzings" paziņojusi par atkāpšanos no līzinga līguma un līzinga objekts - mini ekskavators 2008.gada 16.oktobrī nodots līzinga devējai.

Uz to brīdi transportlīdzekļa neizmaksātā vērtība saskaņā ar maksājumu grafiku bijusi 12 938,93 EUR (bez PVN), MSIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" parāds par nesamaksātajiem rēķiniem 1783,34 EUR.

Pusēm nav arī strīda, ka noslēgtais līzinga līgums ir noslēgts kā finanšu līzinga (nomas pirkuma) līgums, uz ko jau norādījusi pirmās instances tiesa un kas apelācijas sūdzībā arī netiek apstrīdēts.

Pēc finanšu līzinga (nomas pirkuma) līguma izbeigšanas (l.l 22) iznomātājs SIA „Swedbank Līzings", saskaņā ar līguma noteikumu 9.3., 9.3.1.punktu, pārņēma savā valdījumā nomas priekšmetu un 2009.gada 24.jūlijā to pārdeva, iegūstot 7289,26 EUR. Nav strīda, ka saņemtā pirkuma maksa izmantota nomnieka līguma saistību dzēšanai.

Starp iznomātāju SIA „Swedbank Līzings"" (pirms tam – SIA Hansa Līzings) un prasītāju 2007.gada 23.aprīlī noslēgts galvojuma līgums Nr.88096, saskaņā ar kuru prasītājs uzņēmies pienākumu atbildēt par SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" saistībām pēc līzinga līguma Nr.88096 (l.l.11-12).

Tā kā minētie pirmās instances tiesas konstatētie fakti apelācijas sūdzībā nav apstrīdēti, atbilstoši Civilprocesa likuma 430.panta trešās daļas noteikumiem, apelācijas instances tiesa tos nepārbauda.

Arī tiesas kolēģija konstatē, ka konkrētā finanšu līzinga (nomas pirkuma) līguma noslēgšanas laikā, proti, 2007.gada 1.aprīlī, nepastāvēja tiešs līzinga civiltiesiskais vai komerctiesiskais regulējums. Grozījumi Komerclikumā, papildinot Latvijas tiesību sistēmu ar komercdarījumus regulējošām tiesību normām, tostarp par atsevišķiem komercdarījumu veidiem (līzinga, faktoringa, franšīzes līgums) stājās spēkā tikai 2010.gada 1.janvārī.

Attiecībā uz finanšu līzinga līguma kvalifikāciju tiesu praksē ir divi viedokļi. Augstākās tiesas Senāts 2005.gada 26.janvāra spriedumā lietā Nr.SKC-37 izteicis viedokli, ka finanšu līzinga līgums ir "nomas pirkuma līgums ar atlikto maksājumu", bet 2002.gada 27.februāra spriedumā lietā Nr.SKC-118 izteicis viedokli, ka "līzinga līguma saistības nav tieši regulētas Civillikumā, tādēļ šo saistību regulējums nosakāms pašā līgumā. Līzinga līgums nav uzskatāms tikai par aizdevuma līgumu, kas nosaka kreditora un parādnieka saistības, tāpat tas nav arī tikai līgums par mantas lietojumu, ko regulē nomas, īres vai patapinājuma līgumi". Arī 2009.gada 6.maijā spriedumā lietā Nr.SKC-152/2009 (arī 2012.gada 19.jūnija spriedumā lietā Nr.SKC-357/2012) Augstākās tiesas Senāts nonācis pie atziņas, ka līdz grozījumiem Komerclikumā finanšu līzings kā netipisks darījums nav identificējams ne ar vienu no Civillikumā regulētajiem līgumiem, tādēļ izšķirošais ir līgumiskās vienošanās materiālais saturs.

Tāpat atzīts, ka pamatā izšķirami divi līzinga līguma veidi: finanšu līzings un operatīvais līzings, kur katram savukārt var būt dažādi paveidi un modifikācijas. Kopīgais ir tas, ka līzinga devējs sagādā līzinga ņēmējam iespēju lietot kādu lietu un to finansē, bet līzinga ņēmējs par to veic attiecīgu samaksu. Finanšu līzinga līgumi nav identiski nevienam no Civillikumā regulētajiem līgumiem, tostarp ne aizdevumam, ne pilnvarojumam, ne nomai, ne arī pirkumam. Tiesību doktrīnā norādīts, ka līzingu var raksturot kā konsensuālu atlīdzības līgumu, ar kuru viena puse (līzinga devējs) apsola iegūt īpašuma tiesības uz otras puses (līzinga ņēmēja) izraudzītu lietu (līzinga objektu) un nodot to līzinga ņēmējam lietošanā, pretī saņemot zināmu līzinga maksu *(L.Leja. Līzinga izpratne un pielietošana Latvijā un Eiropā (I). Likums un Tiesības, Nr.1 (41), 2003.gada janvāris).*

Vērtējot iepriekš norādīto kopsakarā ar jau pieminēto tiesisko regulējumu, tiesas kolēģija secina, ka pušu starpā tika nodibinātas likumā nereglamentētas (netipiskas) līguma attiecības, kā rezultātā līgumslēdzēju saistības ir apspriežamas atbilstoši noslēgtā līguma noteikumiem, ņemot vērā pušu gribu šāda darījuma noslēgšanas gadījumā.

Apelācijas sūdzībā prasītājs izteicis pamatā viedokli, ka, izvērtējot konkrētā līzinga un galvojuma līguma noteikumus, kaut arī prasītājs nav patērētājs likuma izpratnē, tomēr būtu jāņem vērā fakts, ka neviens no apstrīdētajiem līgumu noteikumiem, tajā skaitā noteikumi, kuros ietverta šķīrējtiesas klauzula, ar prasītāju nav apspriesti un prasītājs bijis spiests parakstīt jau iepriekš sastādītus tipveida līgumus, viņam nav dota iespēja līguma noteikumus grozīt vai papildināt. Tādējādi prasītājs pilnībā apstrīd visu galvojuma līgumu un līzinga līguma I daļas pamatnoteikumu, kurā ietverts galvojums no /pers. D/, kā arī līzinga līguma punktus Nr.8.3.(par tiesībām piemērot līgumsodus), 9.5.(par īpašuma pārdošanu gadījumos, ja līguma darbība tiek izbeigta pirms termiņa), 10.9.(par šķīrējtiesas klauzulu).

Kolēģijas ieskatā pirmās instances tiesa pilnīgi pareizi atzinusi, ka prasītājs, būdams un līgumus parakstīdams kā līzinga ņēmējas SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" amatpersona (valdes priekšsēdētājs), nav atzīstams par patērētāju Patērētāju aizsardzības likuma 1.panta 3.punkta izpratnē, jo patērētājs ir fiziska persona, kas izsaka vēlēšanos iegādāties, iegādājas vai varētu iegādāties vai izmantot preci vai pakalpojumu nolūkam, kurš nav saistīts ar tās saimniecisko vai profesionālo darbību. Nenoliedzami, ka konkrētā līzingā paņemtā tehnikas vienība ir tikusi izmantota tieši sabiedrības saimnieciskās darbības nodrošināšanai. Par to lietā arī nav strīda.

Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 4.[1] panta 2.punkts, kas noteic kādām tiesiskajām attiecībām ir piemērojami šā likuma 5. un 6.panta noteikumi, arī paredz, ka tie piemērojami arī tādām tiesiskajām attiecībām, kuras uz līguma pamata tiek nodibinātas starp fizisko personu un ražotāju, pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju saskaņā ar līgumu, kas noslēgts ar patērētāju, tajā skaitā par patērētāja līgumsaistību izpildes nodrošināšanu ar ķīlu vai galvojumu, ja šādu attiecību nodibināšana nav saistīta ar minētās fiziskās personas saimniecisko vai profesionālo darbību. Tātad arī galvojuma līguma noteikumus prasītājam nav pamata apstrīdēt piemērojot Patērētāju

tiesību aizsardzības likuma 6.pantu, jo galvojuma līgums ir cieši saistīts ar sabiedrības kā līzinga ņēmēja noslēgtā līzinga līguma saimniecisko raksturu.

Ņemot vērā, ka galvojuma līgums ir saistīts ar SIA „Baltijas Inženiertehniskais centrs" komercdarbību, kuras valdes priekšsēdētājs un dalībnieks ir bijis pats prasītājs, pušu līgumiskās attiecības nav pakļautas patērētāju tiesību aizsardzības regulējumam, bet Civillikumam.

Galvojums ir blakus saistība, kas kalpo par galvenās saistības nodrošinājumu un nepastāv patstāvīgi, bet ir saistīta ar galveno parādu. Ar galvojuma līguma 1.un 2, 5.1..punktu, galvinieks uzņēmās nodrošināt parāda saistības, kas izriet no SIA „Baltijas Inženiertehniskais Centrs" līzinga līguma Nr. 88096. Prasītājs, dibinot sabiedrību un darbojoties tās valdē, veica komercdarbību ar galveno mērķi gūt peļņu.

Minēto tiesas secinājumu apstiprina arī Eiropas Savienības Tiesas (turpmāk EST) prakse. Atbilstoši EST praksei (2013.gada 14.marta EST spriedums lietā Nr. C-419/11 Česka sporitelna, a.s.v. Gerald Feichter, ar kuru sniegts prejudiciāls nolēmums) – fiziska persona, kurai ir ciešas profesionālās saiknes ar sabiedrību (vadītāja amats vai kontrolpakete), nevar tikt uzskatīta par patērētāju, kad tā galvo, lai garantētu šīs sabiedrības saistības saskaņā ar līgumu par kredīta piešķiršanu. Īpašie noteikumi patērētāju aizsardzības jomā attiecas tikai uz tiem līgumiem, kas ir noslēgti ārpus un nesaistīti ar profesionālo darbību vai tās mērķi un vienīgi ar mērķi apmierināt indivīda privātās patērētāja vajadzības, savukārt gadījumos, kad runa ir par līgumiem, kuru mērķis ir profesionālā darbība, šāda aizsardzība netiek nodrošināta(skat. AT Civillietu tiesu palātas spriedums lietā PAC-0165 no 17.05.2011., kurā kasācijas tiesvedība atteikta).

Kolēģijas ieskatā nav pamats argumentam, ka galvojuma līgums, tajā skaitā ietvertā šķīrējtiesas klauzula, nesatur abu pušu gribas izteikumu. Līgumu pats prasītājs ir parakstījis un nav neviena pierādījuma, ka viņš 2007.gada 23.aprīlī vispār būtu vēlējies iebilst pret šķīrējtiesas klauzulu vai kādiem citiem galvojuma vai līzinga līguma nosacījumiem. Civillikuma 1431.pants paredz, ka akta (līguma) parakstīšana, vienalga, vai tas attiecas uz pašu parakstītāju vai trešo personu, uzskatāma par piekrišanu šim aktam, ja tā saturs parakstītājam bijis zināms un ja viņam tajā tiesiskā darījumā, uz kuru akts attiecas, ir personīga interese un ierunas tiesība. Kolēģijas ieskatā tieši prasītājam kā līzinga ņēmējas sabiedrības amatpersonai un dalībniekam bija tieša interese un arī ierunas tiesība minētos līgumus noslēdzot. Pats prasītājs tiesas sēdē atzina, ka līgumus ir parakstījis, jo bijusi interese un vajadzība pēc konkrētā līzinga objekta. Lietā nav iesniegti tādi pierādījumi, kas apliecinātu tieši līgumu slēgšanas laikā prasītāja izdarītu mēģinājumu iebilst vai vienoties par citiem galvojuma vai līzinga līguma nosacījumiem. Nav pierādījumu, ka pats prasītājs būtu iebildis par līzinga līguma 8.3.punktā paredzēto līgumsodu apmēriem, par 9.5.punktā paredzēto nosacījumu, ka līzinga objektu pie zināmiem apstākļiem ir tiesības pārdot par zemāku cenu. Kolēģijas ieskatā, ja šādi pierādījumi būtu un tiesai dotu pamatu uzskatam, ka līzinga devējs ir nepamatoti noraidījis visus prasītāja izteiktos iebildumus vai kā citādi tos atteicies iekļaut līgumu noteikumos, tādā gadījumā varētu runāt par līzinga devēja negodprātu vai kreditora tiesību nelabticīgu izmantošanu. Nav šaubu, ka prasītājs par līgumu noteikumu neapspriešanu un viņa tiesību neievērošanu runāt sācis tikai pēc pretenzijas saņemšanas no līzinga kompānijas.

Līdz ar to kolēģijas ieskatā nav apšaubāma prasītāja griba slēgt tieši konkrētos darījumus ar visiem tajos paredzētajiem noteikumiem. Kā pareizi atzinusi pirmās instances tiesa, tad ne maldība, ne viltus vai spaidi minēto līgumu noslēgšanā nav konstatējami.

Bez tam nav pamatota apelācijas sūdzībā norādītā atsauce uz LR AT Senāta 2010.gada 12.maija spriedumu lietā Nr.SKC-11/2010., jo konkrētās izskatāmās lietas faktiskie apstakļi būtiski atšķiras no pieminētās civillietas apstākļiem. Pieminētajā lietā ir pilnīgi citi faktiskie apstākļi par pikuma līguma noslēgšanu izmantojot viltotu pilnvaru. Šajā lietā abus apstrīdētos līgumus ir parakstījis pats prasītājs, par ko strīda nav.

Kolēģija atzīst, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja izteiktie motīvi nav pamatoti, jo, lai atzītu galvojuma un līzinga līgumu noslēgšanu par spēkā neesošu uz Civillikuma 1415.un 1592.panta pamata, uz kuriem arī balstīta apelācijas sūdzība, ir jābūt pierādījumiem par atbildētājas prettiesiska nolūka esamību paša darījuma noslēgšanas brīdī nevis saistībā ar vēlāk radušamies pušu domstarpībām par tā izpildi. Bez tam kolēģijas ieskatā līzinga līguma un galvojuma līguma noslēgšana pati par sevi nav atzīstama par pretlikumīgu vai negodīgu, nepieklājīgu rīcību.

Apelatora ieskatā ar Līzinga līguma 9.5.punktu, pretēji Civillikuma 1.pantam, atbildētāja sev piešķīrusi neierobežotas tiesības rīkoties ar līzinga objektu, pilnībā nerēķinoties ar otras puses tiesībām un interesēm.

Lietā nav tādu pierādījumu, kas liecinātu, ka atbildētājas griba, slēdzot 2007.gada 23.aprīlī galvojuma un līzinga līgumus, būtu bijusi pretēja līzinga ņēmējas un prasītāja interesēm. Nav šaubu, ka tieši prasītājam kā līzinga ņēmējas tiesiskajam pārstāvim bija griba slēgt šādus līgumus, ka līzinga objekts arī tika nodots līzinga ņēmējai un lietots. Kolēģija secina, ka galvojuma saistību prasītājs ir uzņēmies no brīvas gribas un arī personiski bijis ieinteresēts SIA "Baltijas Inženiertehniskais Centrs" nepieciešamās tehnikas iegādē, jo tajā laikā pārstāvēja šo uzņēmējsabiedrību kā amatpersona, vienlaicīgi būdams tās dalībnieks. Kolēģijas ieskatā prasītājs arī prasībā ir nepamatoti atsaucies uz Civillikuma 1506.pantu, jo ne līzinga līguma 9.5.punktā, ne citos apstrīdētajos punktos un galvojuma līgumā kolēģija nekonstatē ne tumšus un nesaprotamus, ne arī pretrunīgus nosacījumus. Atbildētāja ieskatā pienākums pārdot tehnikas vienību par brīvu cenu nekādā veidā nav pretrunā ar līzinga līguma 9.5.punktā iekļauto līzinga devējas tiesību pie zināmiem apstākļiem pārdot tehnikas vienību par zemāku cenu. Kolēģijas ieskatā jēdzienā brīva cena pati par sevi iekļaujas arī objekta zemāka cena.

No lietas materiāliem ir redzams, ka līzinga līguma 9.5.punktā pielīgto tiesību pārdot īpašumu, vispirms noskaidrojot tā tirgus vērtību, atbildētāja ir izpildījusi (l.l.84). Minētajā punktā puses pielīgušas, ka, ja 30 dienu laikā no īpašuma pārņemšanas dienas līzinga kompānijai neizdodas pārdot īpašumu par tirgus cenu, tai ir tiesības pārdot īpašumu par zemāku cenu. Kolēģija uzskata, ka lietā nav iegūti pierādījumi par to, ka līzinga kompānijai bija iespējams līzinga objektu pārdot tieši 30 dienu laikā, jo kā redzams no lietas materiāliem, tad objekts, kas pieņemts 2008.gada 16.oktobrī, pārdots 2009.gada 24.jūlijā (l.l.83, 85, 86).

Kā tiesas sēdē paskaidroja prasītājs, tad pēc objekta nodošanas līzinga kompānijai 2008.gada 16.oktobrī, viņš vairs nav interesējies par tālāko rīcību ar šo līzinga objektu. Tātad prasītājs nav pierādījis to, ka līzinga kompānijai bija iespējams pārdot objektu 30 dienu laikā, bet kādas bezdarbības vai prettiesiskas rīcības rezultātā tas nav izdarīts. Nav pierādīts, ka prasītājs pats būtu vērsies pie līzinga kompānijas un piedāvājis pircēju, lai varētu apgalvot, ka ir bijusi iespēja līzinga objektu pārdot par daudz augstāku cenu.

Līdz ar to bez pamata ir apelācijas sūdzībā minētais arguments, ka, slēdzot galvojuma līgumu un konkrētos līzinga līguma punktus, prasītājas nolūks ir bijis pretējs labai ticībai (Civillikuma 1.pants).

Civillikuma 1587.panta paredz pienākumu izpildīt apsolīto, un ne darījuma sevišķais smagums, ne vēlāk radušās izpildījuma grūtības nedod vienai pusei tiesības no līguma atkāpties.

Civillikuma 1716.pantā noteikts, ka līgumsods ir pametums, ko kāda persona uzņemas ciest sakarā ar savu saistību tajā gadījumā, ja viņa šo saistību neizpildītu vai neizpildītu pienācīgi. Civillikuma 1720.panta 2.punkts nosaka, ka līgumsodu, kā arī līguma

izpildīšanu var prasīt, ja līgumsods bijis norunāts ne tik daudz par neizpildīšanu vispār, kā par neizpildīšanu īstā laikā. Atbilstoši Civillikuma 1717.pantam līgumsodu var pievienot katram līgumam un līgumsoda apmēru noteic līdzēji (Līzinga līguma 8.3.punkts).

No lietas materiāliem redzams, ka apstrīdētais līguma nosacījums nav netaisnīgs, tas iekļauts līgumā, jo līzinga devēja uzdevums ir nevis nodarboties ar preču tirdzniecību vai iznomāšanu, bet gan sniegt līzinga ņēmējam finansējumu tā izvēlētā līzinga objekta iegādei no līzinga ņēmēja izvēlētā pārdevēja. Minētais līguma nosacījums nav pretējs Civillikuma noteikumiem, jo atbilst noteikumiem par tiesībām uz zaudējumiem. Iegādājoties preci, kura tiek nodota līzingā, līzinga devējs samaksā pilnu līzinga priekšmeta vērtību. Starpība starp līzinga priekšmeta sākotnējo iegādes vērtību un tā vēlāko pārdošanas vērtību kopā ar pārdošanas izdevumiem ir uzskatāma par līzinga devēja zaudējumiem, kas ir cēloniskā sakarā ar līzinga ņēmēja prettiesisko rīcību, proti, tiesīgi noslēgta līzinga līguma neizpildi.

Kolēģija nepiekrīt arī apelācijas sūdzībā izteiktajam viedoklim, ka netaisnīgi un prasītāja tiesību ierobežojoši būtu galvojuma un līzinga līgumā iekļautie punkti attiecībā uz šķīrējtiesas klauzulu (galvojuma līguma 8.2.punkts un līzinga līguma 10.9.punkts). Kā redzams no minētajiem punktiem, tad abu līgumu noteikumi paredz ne tikai iespēju griezties ar prasību šķīrējtiesā, bet arī alternatīvu iespēju strīdus risināt Latvijas Republikas tiesu institūcijās saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, ko faktiski arī prasītājs ir izmantojis, prasību iesniedzot nevis šķīrējtiesā, bet gan vispārējās jurisdikcijas tiesā. Bez tam atbilstoši Civilprocesa likuma 495.panta pirmajai daļai par strīda pakļautību lemj pati šķīrējtiesa, arī gadījumos, kad kāda no pusēm apstrīd šķīrējtiesas līguma esamību vai spēkā esamību.

Ņemot vērā iepriekš norādīto, kolēģija secina, ka pirmās instances tiesas spriedumā izdarītie secinājumi atbilst lietā konstatētajiem faktiskajiem apstākļiem un likuma prasībām.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 42.pantam no prasītāja par labu valstij piedzenami ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 7,14 EUR.

Rezolutīvā daļa

Vadoties no tiesas sēdē noskaidrotā un pamatojoties uz Civilprocesa likuma 432.- 434.pantu, Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda:

/pers. D/ prasību pret SIA „Swedbank Līzings" par galvojuma līguma un līzinga līguma punktu atzīšanu par spēkā neesošiem noraidīt.

Piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos pasta izdevumus 7,14 EUR, nosakot termiņu sprieduma labprātīgai izpildei 10 dienas no sprieduma likumīgā spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā 30 dienu laikā, skaitot no pilna sprieduma sastādīšanas datuma 2016.gada 11.marta, LR Augstākās tiesas Civillietu departamentā Civilprocesa likuma 451., 452.pantā paredzētajos gadījumos, kasācijas sūdzību iesniedzot Vidzemes apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese I.Pinne

Tiesneši S.Bakmane

D.Lazdiņš